

บทที่ 6

การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning)

ปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา สังคมปัจจุบันเป็นสังคมยุคข่าวสารข้อมูลซึ่งความรู้ต่าง ๆ เกิดขึ้นใหม่อยู่เสมอ การที่บุคคลจะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง จำเป็นต้องเป็นผู้รักการแสวงหาความรู้ การศึกษามีบทบาทสำคัญในการเตรียมสมาชิกให้แก่สังคม จึงต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบกระบวนการเรียนการสอนเพื่อผลิตสมาชิกของสังคมให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขตามเอกัตภาพ โดยการจัดการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการสร้างความรู้ ซึ่งจะเป็พื้นฐานการเรียนรู้ในอนาคต

การจัดการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการปฏิรูปการศึกษาควรเน้นการปฏิบัติให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการลงมือกระทำ มีส่วนร่วมในกิจกรรม และเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Child Center)

การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) เป็นรูปแบบการเรียนรูปแบบหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง มีทักษะทางสังคมและการทำงานกลุ่ม รวมทั้งทักษะในการสื่อสาร

ความหมายของการเรียนรู้แบบร่วมมือ

นักการศึกษาหลายท่าน ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้แบบร่วมมือไว้ดังนี้

จอห์นสันและจอห์นสัน (Johnson and Johnson, 1987, 122) ให้ความหมายของการเรียนรู้แบบร่วมมือว่า เป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้นักเรียนเป็นกลุ่มเล็ก

กลุ่มละประมาณ 2-5 คน โดยที่สมาชิกในกลุ่มมีความแตกต่างกันทางด้าน เพศ เชื้อชาติ ความสามารถทางการเรียน ผู้เรียนมีทักษะในการทำงานกลุ่ม มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สมาชิกของกลุ่มแต่ละคน ในกลุ่มร่วมกันรับผิดชอบในงานที่ได้รับ มอบหมาย

อาร์ทซ์และนิวแมน (Artzt and Newman, 1990, 448-452) กล่าวถึงความหมายของการเรียนแบบร่วมมือว่า เป็นการเรียนที่จัดสมาชิกเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ให้ร่วมกัน แก้ปัญหาหรือทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ สมาชิกทุกคนในกลุ่มต้องมีส่วนร่วมในการ ช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการทำงาน

แนตทิฟและคณะ (Nattiv and others 1991, 216-225) กล่าวถึงการเรียนแบบ ร่วมมือว่า เป็นวิธีเรียนที่นักเรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มขนาดเล็กเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ กลุ่มหรือทีมงานปกติมีจำนวน 4-6 คน มีความแตกต่างกันในด้านผลสัมฤทธิ์ เพศ และ เผ่าพันธุ์ สมาชิกในกลุ่มจะมีบทบาทต่างกันและมีการหมุนเวียนเปลี่ยนกันรับผิดชอบ

สลาวิน (Slavin 1990, 71-82) กล่าวว่า การเรียนแบบร่วมมือเป็นวิธีสอน แบบหนึ่งที่กำหนดให้นักเรียนที่มีความสามารถต่างกัน ทำงานร่วมกัน เป็นกลุ่มเล็ก ๆ มักมี สมาชิกกลุ่มละ 3-5 คน ลักษณะเด่นของการเรียนแบบนี้ คือ เน้นทักษะการคิด การร่วมมือ ร่วมแรงกันระหว่างสมาชิกทุกคน สมาชิกแต่ละคนมีหน้าที่และความรับผิดชอบที่จะเรียนรู้ กระบวนการแก้ปัญหาและเนื้อหาที่ร่วมกันทำ เพราะถ้าครูเรียกให้สมาชิกคนใดคนหนึ่ง ตอบหรืออธิบายกระบวนการแก้ปัญหา สมาชิกผู้นั้นต้องสามารถอธิบายได้ การเรียนแบบนี้ สมาชิกทุกคนต้องรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ที่ครูสอนและช่วยสอนเพื่อนด้วย เพื่อจะได้รับ ความสำเร็จร่วมกัน

การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) หมายถึง วิธีสอนกลุ่มหนึ่งซึ่งจัด สภาพการเรียนการสอนให้นักเรียนเรียนรู้ร่วมกันในกลุ่มย่อย ประกอบด้วยนักเรียนที่มีความสามารถแตกต่างกัน โดยทั่วไปแล้วกลุ่มย่อยของนักเรียนประกอบด้วยนักเรียน 4 คน คนหนึ่งมีความสามารถสูง สองคนมีความสามารถปานกลาง อีกคนหนึ่งมีความสามารถต่ำ นักเรียนเรียนรู้ร่วมกันในกลุ่มย่อยเพื่อจุดประสงค์ร่วมกัน นักเรียนในกลุ่มมีความรับผิดชอบ

ขอบ 2 ประการ คือ เรียนรู้เนื้อหาวิชาที่สอนในชั้นและช่วยเหลือกันและกันในการเรียน เพื่อบรรลุจุดประสงค์ของกลุ่ม (วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์, 2537, 59)

จากความหมายดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า การเรียนแบบร่วมมือเป็นการจัดการเรียน การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Child Center) ส่งเสริมให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์และ ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ๆ ละ 4-5 คน สมาชิกในกลุ่มมีระดับความสามารถแตกต่างกัน เช่น เพศ เชื้อชาติ และความสามารถทางการเรียน สามารถสื่อสารกันและร่วมกันปฏิบัติงานที่ ได้รับมอบหมาย โดยที่สมาชิกแต่ละคนมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตน และต่องานกลุ่ม โดยมีเป้าหมายร่วมกัน และได้รับรางวัลร่วมกัน เมื่อกลุ่มประสบความสำเร็จ

การเรียนแบบร่วมมือเป็นผลที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของสมาชิกทุกคนร่วมกัน ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย มีการใช้กระบวนการกลุ่มและการสื่อสารภายในกลุ่มจน สมาชิกเกิดความเข้าใจตรงกัน และเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ดังนั้น การเรียนแบบร่วมมือจึง เป็นผลที่เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิก การตระหนักว่าการปฏิบัติ ของตนมีผลต่อกลุ่ม รู้สึกประสบความสำเร็จและความภูมิใจร่วมกัน

องค์ประกอบของการเรียนแบบร่วมมือ

การเรียนแบบร่วมมือประกอบด้วยองค์ประกอบต่อไปนี้ (ศุภวรรณ เล็กวิไล, 2540, 41-42)

1. การมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันหรือการพึ่งพาอาศัยกันในทางบวก (Positive Interdependence) จะส่งเสริมให้สมาชิกในกลุ่มเกิดความรู้สึกที่ดีต่อกัน รับผิดชอบร่วมกัน สนับสนุนเกื้อกูลกัน นอกจากนี้รวมถึงการตระหนักถึงความสำเร็จของกลุ่มขึ้นกับสมาชิกใน กลุ่ม

2. การส่งเสริมปฏิสัมพันธ์แบบเผชิญหน้า (Face to Face Interaction) การที่ นักเรียนทำงานร่วมกัน โดยแบ่งเป็นกลุ่มย่อย มีการฝึกทักษะการอยู่ร่วมกันในสังคม โดยฝึก ให้นักเรียนอภิปราย และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีปฏิสัมพันธ์ในลักษณะที่เผชิญหน้ากัน และช่วยให้สมาชิกบรรลุตามวัตถุประสงค์

3. การรับผิดชอบต่อรายบุคคล (Individual Accountability) สมาชิกแต่ละคนต้อง

ตระหนักว่าผลงานของกลุ่มจะบรรลุวัตถุประสงค์ได้ด้วยความร่วมมือและความรับผิดชอบของสมาชิกทุกคน เช่น แสดงความคิดเห็น ตอบคำถาม หรือแก้ปัญหาพร้อมกัน เป็นต้น

4. ทักษะทางสังคม (Social Skill) สมาชิกควรได้รับการสอนทักษะทางสังคมทางด้านความเป็นผู้นำ การสื่อสาร การตัดสินใจเพื่อให้สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. กระบวนการกลุ่ม (Group Process) กระบวนการกลุ่มเป็นกระบวนการทำงานที่มีขั้นตอน สมาชิกทุกคนต้องเข้าใจเป้าหมายการทำงาน วางแผนปฏิบัติงานร่วมกัน ดำเนินงานตามแผน ตลอดจนประเมินผลและปรับปรุงงาน

กระบวนการกลุ่มเกิดขึ้นในขณะที่สมาชิกทำงานร่วมกัน มีการอภิปรายซักถามเพื่อปฏิบัติให้ถึงเป้าหมายของกลุ่ม หลังจากการทำงานร่วมกันจะมีการประเมินผลการทำงานของสมาชิกรายบุคคลและงานกลุ่ม เพื่อรู้ข้อบกพร่องและปรับปรุงงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

องค์ประกอบการเรียนรู้แบบร่วมมือทุกองค์ประกอบต่างมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะทางสังคม ทักษะในการทำงานกลุ่มย่อย และกระบวนการกลุ่มจำเป็นต้องได้รับการฝึกฝนและสามารถนำทักษะต่าง ๆ ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้เต็มที่

ขั้นตอนการเรียนรู้แบบร่วมมือ

วีลเลอร์ (Wheeler, 1990) ได้เสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือไว้เกี่ยวกับการจัดกลุ่มนักเรียน การจัดการเรียนการสอน บทบาทของผู้สอนและในเรื่องของการประเมินผล ดังนี้

1. การจัดกลุ่มนักเรียนและการจัดการเรียนการสอน

1.1 ขนาดของกลุ่ม กลุ่มหนึ่งจะมีนักเรียน 3-5 คน ที่มีความแตกต่างกันในเรื่องต่าง ๆ เป็นต้นว่า เพศ อาชีพ ศาสนา ความสามารถทางการเรียน ได้แก่ เก่ง ปานกลาง อ่อน เป็นต้น

1.2 ระยะเวลาในการรวมกลุ่ม เวลาในการอยู่ร่วมกันของนักเรียนในแต่ละกลุ่ม ประมาณ 2 สัปดาห์ หรือบทเรียนหนึ่ง ๆ ซึ่งการเปลี่ยนกลุ่มของนักเรียนแต่ละครั้งควรทำอย่างมีระบบเพื่อไม่ให้เกิดความสับสน เสียเวลา และเปลี่ยนกลุ่มได้อย่างรวดเร็ว การเปลี่ยนกลุ่มมีหลายวิธี เช่น

(1) การเขียนลงบนแผ่นกระดาษหรือเครื่องฉายข้ามศีรษะ ให้รายละเอียดว่า กลุ่มที่เท่าไร อยู่ตรงไหนของห้องเรียน สัปดาห์ใดใครจะอยู่กลุ่มใดและมีบทบาทอย่างไรในกลุ่มนั้น

(2) การจัดกระเป๋าค้นในลักษณะต่าง ๆ

1.3 งานและบทบาทในกลุ่ม สมาชิกควร ได้เรียนรู้บทบาทสำคัญที่จำเป็นต้องใช้ในการทำงานกลุ่ม ได้แก่

(1) บทบาทของผู้นำกลุ่มในการร่วมกันแก้ปัญหาหรือร่วมกันทำงานที่ได้รับมอบหมาย โดยการเป็นผู้อำนวยความสะดวก (facilitator)

(2) ผู้บันทึก (recorder) เป็นผู้บันทึกรายงานของกลุ่ม บันทึกในสิ่งที่สมาชิกของกลุ่มได้อภิปรายหรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

(3) ผู้ควบคุมเวลา (timer) ในการทำงานต้องมีผู้คอยควบคุมเวลาว่างานแต่ละชิ้น แต่ละขั้นตอน ใช้เวลานานเท่าใด

(4) ผู้จัดการอุปกรณ์ (materials) ในการเรียนแต่ละชั่วโมงต้องมีผู้รับผิดชอบในการจัดเรื่องอุปกรณ์การเรียนที่ได้รับจากครูผู้สอน

(5) ผู้กระตุ้น (encourager) เป็นผู้ให้ความช่วยเหลือ ให้คำอธิบายเพิ่มเติมแก่เพื่อนสมาชิก งานแต่ละหน้าที่ทั้งหมดนี้ นักเรียนแต่ละคนต้องมีโอกาสได้หมุนเวียนกันรับผิดชอบ

1.4 ขั้นตอนการเรียนแบบร่วมมือ แต่ละกลุ่มประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ใช้เวลาเรียนครั้งละ 50-60 นาที ประกอบด้วย

(1) ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน (introduction) ใช้เวลา 8-15 นาที เพื่อทบทวนเรื่องที่เรียนมาแล้วและทบทวนในเรื่องบทบาทของการทำงานกลุ่ม และความจำเป็นในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

(2) **ขั้นทำงานในกลุ่ม (group work)** ใช้เวลา 25-30 นาที ในการแจก
อุปกรณ์การเรียน งานที่จะให้นักเรียนทำแต่ละครั้งควรเป็นเรื่องที่น่าสนใจ สมาชิกในกลุ่ม
ทำงานตามบทบาทที่ได้รับความร่วมมือปรึกษาหารือ อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น
ทุกคนมีส่วนร่วมในกลุ่ม รับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

(3) **ขั้นระดมสมอง (wrap up or pull idea together)** ใช้เวลา 10-15 นาที
ในขั้นนี้เป็นขั้นการนำเสนอผลงาน เสนอแนวความคิดร่วมกันทั้งห้อง ให้แต่ละกลุ่มได้มี
โอกาสแสดงความคิดเห็น โดยครูต้องมีบทบาทคอยถามเพื่อให้นักเรียนได้เสนอความคิดเห็น
เต็มที่และทุกคนได้มีส่วนร่วมในการเรียน

2. บทบาทของครูผู้สอน

2.1 **บทบาททางตรง** คือ การให้ความรู้กับนักเรียนในเรื่องของบทบาทหน้าที่
ความรับผิดชอบ การฝึกทักษะทางสังคมเพื่อให้งานกลุ่มมีประสิทธิภาพ ติดตามพฤติกรรม
นักเรียนในแต่ละกลุ่มว่าอยู่ในบทบาทที่ถูกต้องเหมาะสมเพียงใด ตลอดจนให้ความรู้เพิ่มเติม
ในส่วนที่นักเรียนไม่ได้อภิปราย ซึ่งเป็นเรื่องหรือจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในการสอนแต่
ละครั้ง รวมทั้งเก็บผลงานของนักเรียนมาศึกษาปัญหา ข้อบกพร่องเพื่อปรับปรุงแก้ไขใน
ชั่วโมงต่อไป

2.2 **บทบาททางอ้อม** คือ ครู คอยติดตาม สังเกตการทำงานของแต่ละกลุ่ม
คอยให้คำแนะนำเมื่อเด็กมีปัญหาและพยายามให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันทำงาน หากมี
ปัญหาการไม่ยอมรับสมาชิกคนใดคนหนึ่งของกลุ่ม ครูต้องพยายามช่วยเหลือด้วยวิธีการ
ต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการยอมรับให้ได้ ครูต้องคอยให้กำลังใจและให้คำชมเชยแก่นักเรียนเมื่อ
นักเรียนสามารถทำงานได้ประสบผลสำเร็จ

3. **การประเมินผล** มีวิธีการประเมินจากการเสนอผลงานของนักเรียน การทดสอบ
การสังเกตการทำงานของนักเรียนในแต่ละกลุ่ม และการเสนอความคิดเห็นของนักเรียนใน
ขั้นระดมสมอง

อาเรนส์ (Arends, 1989) ได้เสนอแนะขั้นตอนการเรียนแบบร่วมมือไว้ดังนี้ คือ

1. **ชี้แจงวัตถุประสงค์ในการเรียน** เป็นขั้นตอนที่ครูอธิบายเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของ
บทเรียนให้นักเรียนเข้าใจอย่างชัดเจน

2. ให้ข้อมูล เป็นขั้นตอนที่ครูสอนหรือให้ข้อมูลเกี่ยวกับเนื้อหาในบทเรียนที่นักเรียนต้องศึกษา

3. จัดนักเรียนเป็นกลุ่ม ในขั้นนี้ครูต้องอธิบายให้นักเรียนทราบถึงการจัดกลุ่ม ครูแนะนำเกี่ยวกับทักษะในการทำงานกลุ่มและทักษะทางสังคม

4. ให้ความช่วยเหลือกลุ่มในการทำงานหรือการเรียน ในขั้นนี้ครูต้องอธิบายให้นักเรียนทราบถึงวิธีการจัดกลุ่ม แนะนำเกี่ยวกับทักษะการทำงานและทักษะทางสังคม นักเรียนจะเรียนหรือทำงานกลุ่มร่วมกัน ครูต้องคอยให้คำแนะนำช่วยเหลือเมื่อนักเรียนมีข้อสงสัยหรือมีปัญหาที่สมาชิกในกลุ่มไม่สามารถช่วยกันได้ และเมื่อกลุ่มต้องการคำแนะนำช่วยเหลือจากครู

5. ทดสอบ นักเรียนทุกคนต้องทำการทดสอบเมื่อจบบทเรียนหนึ่ง ๆ เพื่อจะได้ทราบว่านักเรียนประสบความสำเร็จในการเรียนมากน้อยเพียงใดและนำคะแนนที่ได้มาคิดเป็นคะแนนของกลุ่ม ซึ่งเป็นคะแนนของสมาชิกทุกคน

6. ให้การเสริมแรง ในขั้นนี้เป็นขั้นการยอมรับผลสำเร็จของนักเรียนและของกลุ่ม ซึ่งเป็นการใช้คำพูดหรือใช้โครงสร้างเกี่ยวกับรางวัลเป็นกำลังใจให้แก่ นักเรียนแต่ละกลุ่ม

รูปแบบการเรียนแบบร่วมมือ

รูปแบบการเรียนแบบร่วมมือที่นิยมใช้ทั่วไปในปัจจุบันมี 8 รูปแบบ ดังนี้

1. **Student Team Achievement Division (STAD)** การเรียนแบบนี้ถูกพัฒนาโดย ซลาบินและคณะ (Slavin and others, 1991, 71-82) จากแบบ Student Team Learning ที่มหาวิทยาลัยจอห์นส์ฮอปกินส์ (Johns Hopkins University) การเรียนแบบนี้มีสมาชิก 4 คน ระดับสติปัญญาต่างกัน เช่น เก่ง 1 คน ปานกลาง 2 คน อ่อน 1 คน ครูกำหนดบทเรียนและงานของกลุ่มไว้ ครูสอนบทเรียนให้นักเรียนทั้งชั้นแล้วให้กลุ่มทำงานตามกำหนด นักเรียนในกลุ่มช่วยเหลือกัน เด็กเก่งช่วยและตรวจงานของเพื่อนให้ถูกต้องก่อนนำส่งครู นักเรียนต่างคนต่างทำข้อสอบ แล้วเอาคะแนนของทุกคนมารวมเป็นคะแนนของกลุ่ม ครูจัดลำดับคะแนนทุกกลุ่มปิดประกาศให้ทุกคนทราบ

2. **Team Games Tournament (TGT)** การเรียนแบบนี้ถูกพัฒนาโดย ซลาบินและคณะ (Slavin and others, 1986 อ้างถึงใน Slavin, 1991, 71-82) จากแบบ Student Team

Learning (STL) เพื่อให้เหมาะสมกับลักษณะวิชาทั่วไปและทุกระดับการศึกษา วิธีนี้จัดกลุ่ม เช่นเดียวกับ STAD หลังจากครูสอนบทเรียนแต่ละบทแล้ว กลุ่มต้องเตรียมสมาชิกทุกคน ในกลุ่มให้พร้อมสำหรับการแข่งขันตอบคำถามที่ครูจะให้เพิ่มขึ้นในวันต่อไป โดยมีการช่วย สอนและถามกันในกลุ่มตามเนื้อหาในเอกสารที่ครูแจกให้ โดยปกติการแข่งขันจะมีสัปดาห์ ละครั้ง ประกอบด้วยคำถามสั้น ๆ เกี่ยวกับบทเรียนที่ครูแจกไปแล้วและที่ปรากฏในเอกสาร ใช้เวลาแข่งขันครั้งละประมาณ 45 นาที ในการแข่งขันครูจะจัดให้นักเรียนที่มีผลการเรียน ในระดับเดียวกันแข่งขันกัน โดยให้นักเรียนที่ได้คะแนนสูงสุด 3 คนแรก ในการแข่งขัน ครั้งก่อนได้แข่งขันก่อน และคนที่ได้คะแนนรองลงไปแข่งขันกันชุดละ 3 คนตามลำดับ คะแนนที่สมาชิกในแต่ละกลุ่มทำได้จะนำมารวมเป็นคะแนนของกลุ่มเมื่อเสร็จการแข่งขัน แต่ละครั้ง ครูจะออกจุดสารประจำห้องลงประกาศชมเชยผู้ที่ทำคะแนนได้สูงสุดและกลุ่มที่ ทำคะแนนได้มากที่สุด

3. Team Assisted Individualization (TAI) การเรียนแบบนี้ถูกพัฒนาโดยสลาวิน (Slavin, 1991, 71-82) โดยนำรูปแบบการเรียนของ STAD และ TGT มาปรับเข้าด้วยกัน เพื่อพัฒนาให้เหมาะกับวิชาคณิตศาสตร์ ใช้สำหรับระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-6 มีสมาชิก 4 คน มีระดับความรู้ต่างกัน ครูเรียกนักเรียนที่มีระดับความรู้เดียวกันของแต่ละกลุ่มมาสอน ความยากง่ายของเนื้อหาวิชาที่สอนจะแตกต่างกัน เด็กกลับไปยังกลุ่มของตนและต่างคนต่าง ก็ทำงานที่ได้รับมอบหมาย แต่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เมื่อเรียนจบหน่วยการเรียนแต่ละ หน่วย ครูจะทดสอบเด็ก ใช้ข้อสอบแตกต่างกันในแต่ละสัปดาห์ ทุกคนสอบข้อสอบโดยไม่ มีการช่วยเหลือกัน ครูนับจำนวนบทเรียนที่นักเรียนแต่ละกลุ่มทำได้ กลุ่มใดทำได้มากกว่า เกณฑ์ที่ครูกำหนด กลุ่มนั้นจะได้รับรางวัลและเพิ่มคะแนนเป็นพิเศษให้กับกลุ่มที่ทำ แบบฝึกหัดได้ถูกทุกข้อ

4. Cooperative Integrated Reading and Composition (CIRC) การเรียนแบบนี้ ถูกพัฒนาโดย สตีเวน (Steven, 1987, อ้างใน Slavin, 1991, 71-82) สำหรับวิชาอ่านเขียนและ ทักษะอื่นทางภาษาสำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-5 แต่ละกลุ่มมีสมาชิก 4 คน ครูแบ่ง นักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มเก่งและกลุ่มอ่อน กลุ่มละ 2 คน จับคู่กัน ครูแยกสอนที ละกลุ่ม ขณะที่ครูสอนกลุ่มหนึ่ง กลุ่มที่เหลือจะจับคู่ทำกิจกรรมดังต่อไปนี้ เช่น อ่านให้ เพื่อนฟัง ทำนายว่าเรื่องที่อ่านจะจบลงอย่างไร เล่าเรื่องย่อให้เพื่อนฟัง ตอบคำถามท้ายบท

ฝึกจดจำและสะกดคำ ค้นหาความหมายของคำศัพท์ที่ปรากฏในเรื่อง จากนั้นให้เด็กเก่งและเด็กอ่อนจับคู่กันทำงาน กิจกรรมที่ทำมักเป็นสรุปจุดสำคัญของเรื่องฝึกอ่านเพื่อความเข้าใจ จัดทำโครงร่างของเรียงความ เขียนเรียงความและทบทวนเรียงความหรือเรื่องที่เขียน เพื่อปิดป้ายประกาศหน้าหรือในห้องเรียน เด็กจะเรียนตามแผนการสอนที่กำหนดให้ แล้วฝึกปฏิบัติทดลองสอบก่อนทดสอบจริง เด็กจะไม่ทำการทดสอบจนกว่าทั้งสองจะประเมินกันแล้วว่าพร้อมที่จะสอบ เด็กคู่ใดทำคะแนนเฉลี่ยทั้งการอ่านและการเขียน ได้สูงกว่าเกณฑ์ที่ครูกำหนด ได้รับการประกาศชมเชย

5. **Jigsaw I** การเรียนแบบนี้ถูกพัฒนาโดย อีเลียตและคณะ (Elliot and others, 1978 อ้างถึงใน Slavin, 1991, 71-82) เพื่อใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-6 วิธีนี้กลุ่มหนึ่งจะมีนักเรียน 6 คน ระดับความรู้ต่างกัน สมาชิกแต่ละคนไปเรียนร่วมกับสมาชิกกลุ่มอื่น ในหัวข้อที่ต่างกัน แล้วทุกคนกลับกลุ่มของตนเพื่อสอนเพื่อนในสิ่งที่ตนได้ไปเรียนร่วมกับสมาชิกของกลุ่มอื่น การประเมินผลเป็นรายบุคคลรวมเป็นคะแนนของกลุ่ม

6. **Jigsaw II** การเรียนแบบนี้ถูกพัฒนาโดย ซลาบิน (Slavin, 1991, 71-82) โดยการผสมผสานของ Jigsaw I และ STAD ใช้กับขั้นต้นของการศึกษาด้านสังคมหรือวิชาอื่นที่ต้องเรียนจากเนื้อหาในหนังสือ มีสมาชิก 4-5 คน นักเรียนทุกคนเรียนบทเรียนเดียวกัน สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มให้ความสนใจในหัวข้อย่อยในบทเรียนต่างกัน ใครที่สนใจ หัวข้อเดียวกันจะไปประชุม ค้นคว้า อภิปราย แล้วกลับมาที่กลุ่มเดิมของตน เพื่อสอนเพื่อนในเรื่องที่ตนไปประชุมกับสมาชิกของกลุ่มอื่นมา जबทเรียนมีการทดสอบผลของคะแนนกลุ่มที่พัฒนาขึ้นได้ตามมาตรฐานที่กำหนดจะได้รับรางวัล

7. **Learning Together** การเรียนแบบนี้จอห์นสันและจอห์นสันพัฒนาขึ้น (Johnson and Johnson, 1987 อ้างถึงใน Slavin, 1991) วิธีนี้สมาชิกในกลุ่มมี 4-5 คน ระดับความรู้ต่างกัน ใช้สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2-6 ครูทำการสอนทั้งชั้น เด็กแต่ละกลุ่มทำงานตามที่ครูมอบหมาย คะแนนของกลุ่มพิจารณาจากผลงานของกลุ่ม สมาชิกกลุ่มมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน มีความรับผิดชอบในตัวเองต่องานที่ได้รับมอบหมาย สมาชิกกลุ่มมีทักษะในการทำงานกลุ่ม ครูสอนทักษะการทำงานกลุ่มและประเมินการทำงานกลุ่มของนักเรียน

8. **Group Investigation** วิธีนี้สมาชิกในกลุ่มมี 2-6 คน แต่ละกลุ่มเลือกหัวข้อเรื่องที่ต้องการค้นคว้า สมาชิกในกลุ่มแบ่งงานกันทำ กลุ่มเสนอผลงานหรือรายงานต่อหน้าชั้น การให้รางวัลหรือคะแนนให้เป็นกลุ่ม (Sharan, 1987 อ้างถึงใน Slavin, 1991)

กิจกรรมการเรียนรู้แบบ Roundtable

กิจกรรมการเรียนรู้แบบ Roundtable เป็นกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือที่ง่ายที่สุดที่สามารถนำไปปรับใช้ได้กับทุกวิชา กิจกรรมการเรียนการสอนแบบนี้เป็นวิธีที่ถูกนำมาใช้มากที่สุดเมื่อเริ่มต้นการเรียนการสอนมีขั้นตอนของกิจกรรม ดังนี้ (Spencer, 1988, 11)

1) การตั้งปัญหา (the problem) ครูถามคำถามที่มีคำตอบที่หลากหลาย เช่น ให้นักเรียนบอกชื่อผลไม้ที่มีสีแดงหรือตัวเลขที่เป็นไปได้เมื่อรวมกันแล้วเท่ากับ 10 เป็นต้น

2) การช่วยเหลือกันในหมู่นักเรียน (students contribute) นักเรียนแต่ละคนจะเขียนคำตอบเพียงหนึ่งคำตอบลงในแผ่นกระดาษ ตัวอย่างผลไม้ที่มีสีแดง เช่น แอปเปิล แล้วส่งต่อไปยังเพื่อนนักเรียนคนอื่น ๆ ทางซ้ายมือต่อไปเรื่อย ๆ นักเรียนทุกคนในกลุ่มจะเสนอความคิดเห็นในลักษณะที่เป็นวงกลม (Roundtable)

ในขณะเดียวกันกิจกรรมแบบ Roundtable สามารถดัดแปลงใช้ได้หลายวิธี กล่าวคือ กิจกรรมการเรียนรู้แบบ Roundtable สามารถนำไปใช้ได้โดยไม่มีข้อจำกัดในเรื่องเวลา หรือจะนำไปใช้ในรูปของการแข่งขันก็ได้โดยค่านึงว่าทีมใดจะได้คำตอบมากที่สุด หรือค่านึงถึงเป้าหมายในการทำกิจกรรมร่วมกันของนักเรียนในชั้นเรียน อย่างไรก็ตาม ประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้แบบนี้ให้ความสำคัญกับกระบวนการมากกว่าผลผลิต เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่เน้นการมีส่วนร่วมของนักเรียนมากกว่า

กิจกรรมแบบ Roundrobin มีลักษณะเช่นเดียวกับกิจกรรมแบบ Roundtable แต่ใช้การพูดแทนการเขียน เหมาะกับเด็กเล็ก หรือกิจกรรมที่ต้องการความร่วมมือมากกว่าผลผลิต กิจกรรม Roundrobin สำหรับเด็กโต เรียกว่า Sharearound

กิจกรรมการเรียนรู้ Roundtable สามารถนำไปใช้กับวิชาต่าง ๆ เช่น ในวิชาคณิตศาสตร์ เช่น จำนวนที่เป็นไปได้ที่สามารถรวมกันได้ 11 ตัวเลขที่ไม่มีอะไรหารลงตัว

(prime number) เศษส่วนที่เท่ากัน หรือในวิชาภาษาอังกฤษ อาจให้นักเรียนบอกคำนาม คำกริยา คำที่เป็น past tense ประโยคอุทาน เป็นต้น

บทบาทของครู

การเรียนรู้แบบร่วมมือ ครูต้องกำหนดจุดประสงค์บทเรียนอย่างชัดเจน โดยแบ่งออกเป็น 2 ประการ คือ จุดประสงค์ของเนื้อหาวิชา และจุดประสงค์ของการเรียนรู้ร่วมกัน มีการวางแผนการจัดกลุ่มนักเรียนก่อนสอน โดยจัดนักเรียนให้คละความสามารถ นักเรียนมีลักษณะนิสัยต่าง ๆ ปนกันไป ครูควรจัดให้โดยไม่ให้นักเรียนเลือกกลุ่มเอง และนักเรียนควรอยู่ในกลุ่มนานจนกว่ากลุ่มจะประสบความสำเร็จ การเปลี่ยนกลุ่มบ่อยไม่เป็นผลดีต่อกระบวนการทำงานกลุ่มซึ่งไปสู่จุดประสงค์ร่วมกัน ครูต้องเตรียมบทเรียนและสื่อการสอน ในการสอนบางครั้งครูแจกข้อมูลเหมือนกันให้ทุกคนในกลุ่ม แต่บางครั้งครูก็แบ่งข้อมูลเป็นส่วน ๆ ให้แต่ละคนได้อ่านข้อมูลแต่ส่วนที่ไม่เหมือนกัน (Jigsaw) นอกจากนี้ครูยังต้องกำหนดจุดประสงค์ที่สอดคล้องกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ ในด้านการพึ่งพาอาศัยกันในทางบวก กำหนดงานที่สอดคล้องกับการเรียนรู้แบบร่วมมือในด้านความรับผิดชอบรายบุคคล อธิบายพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนอย่างชัดเจน นั่นคือ การอธิบายงานและอธิบายจุดประสงค์อย่างชัดเจน โดยใช้วิธีหลาย ๆ วิธี เช่น การให้คะแนน การทำงานสำเร็จ การทำงานที่ดีขึ้นกว่างานชิ้นเดิม ควบคุมการทำงานของนักเรียน ครูอาจสอดแทรกในการทำงานกลุ่ม ช่วยเหลือการทำงานของนักเรียน สอนทักษะการทำงานร่วมกัน วัตถุประสงค์สำเร็จของการทำงานร่วมกันของนักเรียน สรุปบทเรียน วัตถุประสงค์คุณภาพและปริมาณความรู้ของนักเรียนและประเมินผลการทำงานกลุ่ม (วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์, 2537, 59-60)

สรุปได้ว่า ครูควรมีบทบาทในการสอนแบบร่วมมือ ดังนี้ เป็นผู้สรุป เป็นผู้ตรวจสอบ เป็นผู้ดูแลความถูกต้อง เป็นผู้ขยายความให้ชัดเจน เป็นผู้หาข้อมูลมาให้ นักเรียน (Researcher/Runner) เป็นผู้เสริมแรง (Encourager) และเป็นผู้สังเกตให้ทุกคนทำงานของตนเอง

ข้อดีของการเรียนแบบร่วมมือ

การนำการเรียนแบบร่วมมือมาใช้ในการเรียนการสอน มีข้อดีหลายประการ ได้แก่

1. นักเรียนเรียนเก่งเข้าใจคำสอนของครูได้ดี สามารถเปลี่ยนคำสอนของครูเป็นภาษาพูดของเด็ก อธิบายให้เพื่อนฟังได้ ทำให้เพื่อนเข้าใจดีขึ้น
2. นักเรียนที่ทำหน้าที่อธิบายบทเรียนให้เพื่อนฟัง เข้าใจบทเรียนได้ดียิ่งขึ้น เพราะยิ่งสอนก็ยิ่งทำให้เข้าใจบทเรียนที่ตนเองสอนดียิ่งขึ้น
3. การสอนเพื่อนเป็นการสอนแบบตัวต่อตัว ทำให้นักเรียนได้รับการเอาใจใส่และมีความสนใจมากยิ่งขึ้น
4. นักเรียนต่างก็พยายามช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพราะครูคิดคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มด้วย
5. นักเรียนทุกคนเข้าใจดีว่าคะแนนของตนมีส่วนช่วยเพิ่มหรือลดค่าเฉลี่ยของกลุ่ม ดังนั้น ทุกคนต้องพยายามอย่างเต็มที่ที่จะอาศัยเพื่อนอย่างเต็มที่ไม่ได้
6. นักเรียนทุกคนได้มีโอกาสฝึกทักษะทางสังคม มีหัวหน้ากลุ่ม มีผู้ช่วย มีเพื่อนร่วมกลุ่ม ซึ่งเป็นการเรียนรู้วิธีการทำงานของกลุ่ม อันเป็นประโยชน์เมื่อโตเป็นผู้ใหญ่
7. นักเรียนมีโอกาสเรียนรู้กระบวนการกลุ่ม เพราะในการปฏิบัติงานร่วมกันต้องมีการทบทวนกระบวนการทำงานของกลุ่ม เพื่อให้ประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานหรือคะแนนของกลุ่มดีขึ้น
8. นักเรียนที่เก่งจะมีบทบาททางสังคมในชั้นมากยิ่งขึ้นและจะรู้สึกว่าได้เรียนหรือหลบไปท่องหนังสือเฉพาะตน นักเรียนจะรู้ว่าตนเองมีหน้าที่ทางสังคมด้วย
9. การตอบคำถามในห้องเรียน นักเรียนจะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ถ้าหากตอบผิดก็ถือว่าผิดทั้งกลุ่ม คนอื่น ๆ จะต้องช่วยเหลือบ้าง นักเรียนจะมีความผูกพันกันมากขึ้น

(สุรศักดิ์ หลาบมาลา 2532, 11-13)